

อาเซียน - EU

ความสัมพันธ์ทั่วไประหว่างอาเซียน - EU

สหภาพยุโรป (European Union – EU) เริ่มต้นความสัมพันธ์กับอาเซียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 และเป็นคู่เจรจาอย่างเป็นทางการ ในปี พ.ศ. 2520 ไทยเป็นประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-EU จากวันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2558 - 3 สิงหาคม พ.ศ. 2561 โดยส่งมอบหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์ ดังกล่าวให้สิงคโปร์หลังการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับ EU (ASEAN Post Ministerial Conference (PMC) +1 with the EU) เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ที่สิงคโปร์

ปัจจุบัน ความสัมพันธ์อาเซียน-EU อยู่ในระดับ “หุ้นส่วนที่เพิ่มพูน” (enhanced partnership) โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ (ASEAN-EU Plan of Action) ฉบับใหม่ระหว่าง ค.ศ. 2018-2022 ซึ่งมีการรับรอง ในการประชุม PMC+1 with the EU เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2560 และEUได้แสดงความตั้งใจในการกระชับความร่วมมือกับอาเซียนในทุกมิติ และยกระดับความสัมพันธ์ไปสู่หุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (strategic partnership) ล่าสุด เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2561 EU มีคำขอยกระดับเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับอาเซียนอีกครั้ง ซึ่งอาเซียนอยู่ระหว่างทำการศึกษาคำขอที่เหมาะสมในการยกระดับดังกล่าว

ในช่วงที่ไทยปฏิบัติหน้าที่ประเทศผู้ประสานงานความสัมพันธ์อาเซียน-EU ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2558 - สิงหาคม พ.ศ. 2561 ความสัมพันธ์อาเซียน-EU พัฒนาใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เป็นตัวแทนประเทศสมาชิกอาเซียน เข้าร่วมประชุม ASEAN-EU Meeting เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ในช่วงการประชุม ASEM FMM ครั้งที่ 12 ที่ลักเซมเบิร์ก และไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียน- EU (ASEAN-EU Ministerial Meeting – AEMM) ครั้งที่ 21 เมื่อวันที่ 13-14 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ซึ่งที่ประชุมได้รับรองปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration on Promoting an ASEAN-EU Global Partnership for Shared Strategic Goals) เพื่อแสดงเจตนารมณ์ของอาเซียนและEUที่จะสร้างแรงขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์เพื่อมุ่งไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในอนาคต และเน้นย้ำหลักการในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างกัน อาทิ การไม่ใช้กำลัง การเคารพสิทธิมนุษยชนและความแตกต่าง การส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

นอกจากนี้ ที่ผ่านมา อาเซียนกับ EU ได้มีการปฏิสัมพันธ์ในระดับผู้นำจำนวน 4 ครั้ง ได้แก่

- (1) การประชุมสุดยอดสมัยพิเศษเพื่อระลึกถึงโอกาสครบรอบ 30 ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-EU เมื่อปี พ.ศ. 2550 ที่สิงคโปร์
- (2) การประชุมผู้นำอาเซียน-EU อย่างไม่เป็นทางการ ในห้วงการประชุมสุดยอด ASEM ครั้งที่ 10 ในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557
- (3) การประชุมสุดยอดสมัยพิเศษเพื่อระลึกถึงโอกาสครบรอบ 40 ปี ความสัมพันธ์อาเซียน-EU เมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 ที่กรุงมะนิลา และ
- (4) การประชุมผู้นำ EU-อาเซียน ในห้วงการประชุมสุดยอด ASEM ครั้งที่ 12 ที่กรุงบรัสเซลส์ เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ซึ่งในการประชุมครั้งล่าสุด ไทยได้เข้าร่วมในฐานะประเทศที่จะดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนในปี พ.ศ. 2562

• ความร่วมมืออาเซียน – EU ในมิติ 3 เสา •

✓ มิติด้านการเมืองและความมั่นคง

 EU มีการปฏิสัมพันธ์กับอาเซียนในมิติด้านการเมืองและความมั่นคงผ่านการเข้าร่วมกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum – ARF) และผ่านกลไกอาเซียน-EU อื่น ๆ เช่น การประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียน-EU (ASEAN-EU Ministerial Meeting – AEMM) ทุกๆ สองปี การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (Post Ministerial Conference – PMC) ทุกปี และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-EU (ASEAN-EU SOM) ทุกๆ สองปี นอกจากนี้ EU เข้าร่วมการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนกับสหภาพยุโรปเรื่องอาชญากรรมข้ามชาติ (ASEAN Plus EU Senior Officials Meeting on Transnational Crime Consultations – SOMTC+EU)

 EU เป็นองค์การระหว่างประเทศองค์กรแรกที่เข้าร่วมสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia – TAC) เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ. 2555 การเข้าร่วม TAC ของ EU นั้นเป็นการแสดงความมุ่งมั่นของ EU ต่ออาเซียนที่จะร่วมมือในการส่งเสริมสันติภาพ ความมั่นคง และความมีเสถียรภาพในภูมิภาค

💰 มิติด้านเศรษฐกิจ

 EU เป็นคู่ค้าที่สำคัญของอาเซียน โดยในปี พ.ศ. 2560 EU เป็น (1) คู่ค้าอันดับ 2 (รองจากจีน) ซึ่งมีปริมาณการค้าระหว่างกันมากถึง 261.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ และเพิ่มกว่าปีก่อนหน้าร้อยละ 11.9 (2) นักลงทุนอันดับ 1 ของภูมิภาคนี้ โดยในปี พ.ศ. 2560 มีการลงทุนจาก EU ในอาเซียน จำนวน 25.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ และ (3) แหล่งนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาอาเซียน มากเป็นอันดับ 2 (รองจากจีน) นอกจากนี้ อาเซียนกับ EU มีกลไกหรือด้านเศรษฐกิจระหว่างกันคือกรอบ ASEAN Economic Ministers (AEM) and the EU Trade Commissioner และกรอบ ASEAN-EU Senior Economic Officials (SEOM-EU) และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา มีการจัดการประชุม ASEAN-EU Business Council คู่ขนานกับการประชุม AEM-EU Trade Commissioner

 EU มีท่าทีสนใจหรือฟื้นการเจรจา ASEAN-EU FTA อีกครั้ง เมื่ออาเซียนบรรลุการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว ควนคูไปกับการเจรจา FTA กับประเทศสมาชิกอาเซียนรายประเทศ หลังจากที่ทั้งสองฝ่ายระงับการเจรจา ASEAN-EU FTA ไปเมื่อปี พ.ศ. 2552 และ EU ได้หันมาเจรจาเป็นรายประเทศแทน ซึ่ง EU ถือว่าเป็น building bloc เพื่อนำไปสู่การจัดทำ FTA ในระดับภูมิภาคกับอาเซียน

 นอกจากนี้ อาเซียนกับ EU อยู่ระหว่างการเจรจาความตกลงด้านการขนส่งทางอากาศแบบครอบคลุมอาเซียน-EU (ASEAN-EU Comprehensive Air Transport Agreement – CATA) ซึ่งความตกลงดังกล่าว หากมีการเจรจาสำเร็จจะเป็นความตกลงด้านการขนส่งทางอากาศระหว่างภูมิภาคกับภูมิภาค (region-to-region) ครั้งแรกของโลก

✓ มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม

 EU สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความความร่วมมือด้านสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญๆ ของอาเซียน เช่น การคุ้มครองสตรีและเด็ก การบูรณาการความเสมอภาคระหว่างเพศ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีและเด็กในกระบวนการตัดสินใจ การต่อต้านการค้ามนุษย์โดยเฉพาะกับสตรีและเด็ก รวมถึงการส่งเสริมด้านการศึกษา สาธารณสุข วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการจัดการภัยพิบัติ โดยดำเนินการผ่านโครงการ EU-ASEAN Dialogue Instrument (READI) นอกจากนี้ EU สนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ประสานงานอาเซียนเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance on Disaster Management - AHA Centre)

 อาเซียนและ EU ได้มีการเปิดประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนระหว่างกัน โดยเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม High-Level ASEAN-EU Dialogue on Sustainable Development ที่กรุงเทพฯ โดยมีนายดอน ปรมดี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และนาย Neven Mimica กรรมการยุโรปด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและการพัฒนาเป็นประธานร่วมในการประชุม โดยการประชุมดังกล่าวเป็นการหารือระดับนโยบายครั้งแรกในประวัติศาสตร์ระหว่างอาเซียนกับ EU ในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งที่ประชุมฯ ได้เห็นชอบให้มีการจัดทำ Roadmap on ASEAN-EU Cooperation on Sustainable Development เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ EU ในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้ EU จะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม High-Level ดังกล่าวครั้งต่อไปในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นปีที่ไทยเป็นประธานอาเซียน